

Ingliz va o'zbek tillarida ommaviy axborot vositalari leksikasining qiyosiy tadqiqi

B.Sotvoldiyev

Rustamjon Xolmatjon o'g'li Tillavoldiyev

Farg'ona Davlat Universiteti

Annotatsiya: Axborot jamiyati shakllanishining zamonaviy sharoitida ommaviy axborot vositalari tilini o'rganish alohida ahamiyatga ega. Agar yaqin vaqtgacha tilning ommaviy axborot vositalari sohasidagi faoliyati til fanining turli sohalari - sotsiolingvistika, psixolingvistika, kognitiv lingvistika va boshqalar tomonidan o'rganilgan bo'lsa, hozirgi vaqtda barcha tadqiqotlarni birlashtirish uchun barcha shartlar mavjud. Mazkur maqolada Ommaviy axborot vositalari tilini bitta maxsus fan - medialingvistika doirasida ingliz va o'zbek tillarida qiyosiy tadqiqini ko'rib chiqamiz.

Kalit so'zlar: medialingvistika, ommaviy axborot vositalari, media matnlari, AKT, bosma nashrlar, qiyosiy tahlil.

Comparative study of media vocabulary in English and Uzbek

B.Sotvoldiyev

Rustamjon Kholmatjon oglu Tillavoldiyev

Fergana State University

Abstract: In the modern context of the formation of the information society, the study of the language of the media is of particular importance. If until recently the activity of language in the field of media was studied by different branches of linguistics - sociolinguistics, psycholinguistics, cognitive linguistics, etc., now there are all the conditions to unite all the research. In this article we will consider the comparative study of the language of mass media in English and Uzbek in the framework of one special discipline - media linguistics.

Keywords: media linguistics, media, media texts, ICT, print media, comparative analysis.

KIRISH

Har bir davr adabiyotning u yoki bu shaklining ustunligi bilan ajralib turadi. XX-asrning ikkinchi yarmi - nutqdan foydalanishning yangi sohasi, ommaviy kommunikatsiyaning jadal o'sishi. An'anaviy ommaviy axborot vositalarining jadal

rivojlanishi: bosma nashrlar, radio, televidenie, yangi kompyuter axborot texnologiyalarining paydo bo'lishi, jahon axborot makonining globallashuvi - bularning barchasi ishlab chiqarish jarayoni va so'zning tarqalishiga ta'sir qilmay qolmadi. Ommaviy axborot vositalari matnlari yoki media matnlari bugungi kunda til mavjudligining eng keng tarqalgan shakllaridan biridir.[1]

Global axborot oqimida ingliz tilidagi media matnlar alohida o'rin tutadi. Bir qator siyosiy, iqtisodiy va ijtimoiy-madaniy sabablarga ko'ra ingliz tilidagi ommaviy axborot vositalari matnlarining umumiy hajmi boshqa tillardagi ommaviy axborot vositalari matnlari hajmidan sezilarli darajada oshadi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

"Medialingvistika" atamasi fanlar chorrahasida paydo bo'ladigan yangi o'quv fanlarini - sotsiolingvistika, etnolingvistika, media psixologiyasi, media iqtisodiyoti va boshqalarni nomlash uchun ishlatiladigan bir qator o'xshash leksik birliklar bilan o'xshashlik yo'li bilan shakllangan. Rus ilmiy qo'llanilishida "medialingvistika" atamasi nisbatan yaqinda, 2000 yilda paydo bo'lgan. U birinchi marta T.G.Dobrosklonskayaning "Media lingvistikasi nazariyasi va usullari" doktorlik dissertatsiyasida qo'llanilgan[2], Bir oz oldinroq uning ingliz tilidagi "media lingvistika" versiyasi paydo bo'lgan, buni Britaniya tadqiqotchilarining asarlarida topish mumkin.

"Ommaviy axborot vositalari" (ommaviy axborot vositalari) va "tilshunoslik"ni o'zida mujassam etgan atamaning o'zidan kelib chiqqan holda, ushbu yangi fanning predmeti tilning ommaviy kommunikatsiya sohasidagi faoliyatini o'rganish hisoblanadi. Ya'ni, medialingvistika nutqdan foydalanishning ma'lum bir sohasini - ommaviy axborot vositalarining tilini har tomonlama har tomonlama o'rganish bilan shug'ullanadi. Medialingvistikani tilshunoslikning yangi yo'nalishi sifatida ta'kidlashning qonuniyligi ommaviy axborot vositalarining jamiyat va shaxs uchun o'ynaydigan ulkan roli bilan bog'liq. Zamonaviy nutq amaliyotlarining katta qismi ommaviy kommunikatsiya sohasida qo'llaniladi. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalarini (AKT) uzluksiz takomillashtirish global axborot makonida turli milliy tillarda tarqatilayotgan matnlar umumiy hajmining barqaror o'sishiga olib keladi. Shu bilan birga, media lingvistika predmeti nutqdan foydalanishning ma'lum bir sohasiga aylangan yagona fan emas: xuddi shu tamoyil lingvistik tadqiqotning boshqa yangi sohasi - siyosiy tilshunoslikni mustaqil fanga ajratish uchun ishlatiladi. uni o'rganish tilning siyosiy aloqalar sohasidagi faoliyatidir.[3]

NATIJALAR

Ommaviy kommunikatsiyaning jadal rivojlanayotgan sohasida nutqdan foydalanishning turli jihatlarini o'rganish nafaqat "ommaviy axborot vositalari tili" tushunchasining shakllanishiga olib keldi, balki zamonaviy tilshunoslikda yangi yo'nalish - medialingvistikaning shakllanishiga ham xizmat qildi. Media

lingvistikasining predmeti tilning ommaviy kommunikatsiya sohasida faoliyat yuritishini yoki "ommaviy axborot vositalaridagi so'z"ni har tomonlama o'rganadi. Media lingvistikasi doirasida ommaviy axborot vositalari nutqining turli jihatlariga oid ilgari bir-biridan farq qiladigan barcha tadqiqotlar yagona tartibli tizimga birlashtirildi.[4]

Media lingvistikasining ichki tuzilishi predmetning yaxlit tasavvurini aks ettiradi. Ommaviy axborot vositalari matnlarining barcha tarkibiy qismlari va darajalari lingvistik va ekstralingvistik omillar uyg'unligida chuqur tahlil qilinadi: media matnlarni yaratish va tarqatish usullarining ularning lingvistik va format xususiyatlariga ta'siri, funktsional-janr tasnifi, fonologik, sintagmatik masalalar va stilistik xususiyatlar, talqin qilish xususiyatlari, madaniyatga xos xususiyatlar, g'oyaviy modallik, pragmalingvistik qadriyat.

Media lingvistikasining asosiy nazariy asosi ommaviy axborot vositalari matni tushunchasi bo'lib, unda mediamatn ko'p qatlamli, ko'p bosqichli hodisani ifodalovchi lingvistik va media xususiyatlarning dialektik birligi sifatida qaraladi. Ommaviy axborot vositalari nutqining asosiy darajalariga og'zaki matn darajasi, video ketma-ketligi yoki grafik tasvir darajasi, ovozli hamrohlik darajasi kiradi. Turli xillik deb tushuniladi.

MUHOKAMA

Media lingvistikasi uchun muallif o'ziga xos shaxs, uning qarashlari, ijtimoiy mavqei sifatida muhimdir. Tadqiqotchilar tajribasini inobatga olgan holda, biz medialingvistika maktabi doirasida "mualliflik" tushunchasi bilan ishlashni ma'qul ko'ramiz.

Qiyosiy tahlilni amalga oshirar ekanmiz, shuni aytish kerakki, ingliz tilida modallikni ifodalash usullari, matnning stilistik belgilaridan qat'i nazar, modal fe'llar tizimining semantik salohiyati bilan bog'liq bo'lgan alohida aniqlik bilan tavsiflanadi. Inglizcha modal fe'llar - harakatning o'ziga emas, balki harakatga munosabat bildiruvchi fe'llar guruhi. Shuning uchun ingliz tilidagi modal fe'llarning rus tilidagi ekvivalentlari ko'pincha can, need, required, tipidagi predikatlar guruhida uchraydi, shuningdek, ingliz tilidagi modal predikatlarning o'zbekcha qo'shimchalar va qo'shimchali iboralar bilan semantik o'xshashligi mavjud, ehtimol, ehtimol, bo'lishi kerak, majburiy va boshqalar; masalan: Bu ortiqcha mablag'ni biror joyga investitsiya qilish kerak va Manchester Siti jozibador bo'lishi mumkin bo'lsada, aylanib o'tish uchun futbol klublari yetarli emas. « Bu ortiqcha mablag'ni biror joyga investitsiya qilish kerak va «ManchesterSiti» jozibador bo'lsada, hamma uchun futbol klublari yetarli emas. [6]

Shu bilan birga, shuni ta'kidlash kerakki, o'zbek tilidagi ushbu ekvivalentlardan ingliz tilidagi modal fe'llardan foydalanish mavzuni nomlamaslik texnikasiga mos keladi. Ammo ingliz tilidagi modal tuzilmalarni o'zbek tiliga mos keladigan modal

fe'llar va indikativ kayfiyatdagi fe'llar shaklida tarjima qilish juda mumkin. Shunday qilib, umuman olganda, o'zbek va ingliz tillari o'rtasidagi tipologik farqlarga qaramay, umumiy konseptual ma'no saqlanib qolgan.[5,6]

XULOSA

Xulosa o'rnida shuni ta'kidlash kerakki, medialingvistika tilning media sohadagi faoliyatini o'rganuvchi fan bo'lib, nisbatan yaqinda paydo bo'lgan. U ikki fanning chorrahasida vujudga kelgan, demak, u o'ziga xos xususiyatlarni o'zida mujassam etgan: bir tomondan, lingvistik tadqiqotlar bazasidan foydalansa, ikkinchi tomondan, medialogiyaning umumiy tizimiga kiritilgan. ommaviy axborot vositalarini o'rganish. Uning asosiy toifasi bir qator xarakterli xususiyatlarni o'zida mujassam etgan murakkab va murakkab hodisa bo'lgan ommaviy axborot vositalari matnidir.

Foydanilgan adabiyotlar

1. Zokhida Sharobidinovna Tursinova O'ZBEK VA INGLIZ TILLARIDA SIYOSIY EVFEMIZMLARNING QIYOSIY TAHLILI Текст научной статьи по специальности «Строительство и архитектура»
2. T.G.Dobrosklonskaya "Media lingvistikasi nazariyasi va usullari" doktorlik dissertatsiyasi Moskva 2000y
3. Chudinov A.P. Siyosiy tilshunoslik. - M.: Flinta-Nauka, 2006 yil
4. Аристова В.М. Англо-русские языковые контакты (англицизмы в русском языке). Л., 1978. 152 с.
5. <https://infourok.ru/lingvisticheskie-osobennosti-angliyskih-i-russkih-mediatekstov-1949045.html>
6. <https://cyberleninka.ru/article/n/izuchenie-diskursa-v-ramkah-medialingvistiki>